

Arbeidstilsynet

Saksbehandler:
Nina Merete Kristiansen

Oslo 09.12.2024
Deres ref.:
2024/45387

Høring av forslag til endringer i arbeidsmiljøloven § 4-3 og endringer i forskrift om utførelse av arbeid – Tydeligere regulering av psykososialt arbeidsmiljø

Norsk Sykepleierforbund (NSF) har fra Arbeidstilsynet mottatt høring om forslag til endringer i arbeidsmiljøregelverkets krav til det psykososiale arbeidsmiljøet. NSF har lenge etterlyst et mer målrettet arbeidsmiljøarbeid i helse- og omsorgssektoren og er svært tilfreds med at forslag om tydeligere regulering av psykososialt arbeidsmiljø endelig kommer på høring. Dette vil også bringe norsk lovgivning i takt med våre nabolands regulering på området.

NSFs viktigste innspill:

- Det er riktig og nødvendig med en tydeliggjøring og utdyping av lovverket.
- Bedriftshelsetjenesten skal involveres som rådgivende part når risikovurderingene skal utarbeides, og tydeligere forskrifter gir bedre grunnlag for en tydelig veiledning inn mot virksomhetene.
- Vi er særlig fornøyd med at de organisatoriske arbeidsmiljøfaktorenes betydning for psykososialt arbeidsmiljø løftes fram. Dette vil ha stor betydning for å redusere sykefravær, turnover og frafall i helse- og omsorgssektoren.
- Vi foreslår at begrepet «akkumulert belastning» tas inn i forskriftens § 1A-3.
- Vi ber om at Arbeidstilsynet i det videre arbeidet følger opp hvordan balansen mellom pasienters, elevs og andre brukers rettigheter og arbeidstakernes krav på et forsvarlig arbeidsmiljø skal inngå i risikovurderingen.
- NSF foreslår at det tas inn at oppfølgingen av voldshendelser også omfatter å melde yrkesskade i forslag til forskrift om utførelse av arbeid, § 3A-7 Oppfølging av arbeidstakere som har blitt utsatt for vold eller trusler.
- NSF foreslår at «så langt det er mulig» tas ut i arbeidsmiljølovens § 4-3 fjerde ledd, for å bringe dette i samsvar med tredje ledd.

Helsesektoren står overfor enorme bemanningsutfordringer framover, og et bedre arbeidsmiljø vil gi mer attraktive arbeidsplasser, lavere turnover og sykefravær og mer heltid. Det er et stort forbedringspotensial i å løfte fram og tydeliggjøre kravene til det psykososiale arbeidsmiljøet. NSFs erfaring, også fra arbeidet med IA Bransjeprogram, er at betydningen av organisatoriske faktorer for det psykososiale arbeidsmiljøet ikke er ivarettatt og at arbeidsmiljøtiltak for sykepleiere er individrettet. Vi er derfor svært glad for at høringsforslaget spesifikt løfter fram stor

NORSK SYKEPLEIERFORBUND

Tollbugt. 22
Postboks 456
0104 Oslo

Telefon: 994 02 409
Telefaks: 22 04 32 40
E-post: post@nsf.no

www.nsf.no
Bankgiro: 1600 49 66698
Org.nr: NO 960 893 506
MVA

Faktura adresse: sykepleierforbundet@invoicedrop.com

Godkjent av forbundsleder, 11.12.2024

arbeidsmengde og tidspress, lav selvbestemmelse og innflytelse, uklare og/eller motstridende krav og forventninger, emosjonelle krav, lav sosial støtte, og vold og trusler. Mange sykepleiere opplever en så krevende og belastende arbeidssituasjon at heltid ikke fremstår som en reell mulighet, selv om de får tilbud om en heltidsstilling. Belastning knyttet til å jobbe turnus, med vekslende arbeidstider, nattarbeid og arbeid i helger inngår som en del av denne belastningen. Ubalanse mellom oppgaver og ressurser gjør at mange sykepleiere «velger» å arbeide deltid. En gjennomgående utfordring er at det ikke tas høyde for fravær når bemanningskabalen legges¹. I tillegg til den allerede stramme grunnbemanningen, blir det dermed jevnlig for få sykepleiere og andre helsearbeidere på jobb. Dette utgjør stor belastning på den enkelte sykepleier, og det går ut over pasientbehandling og arbeidsmiljø.

Vi har etter hvert en del rapporter som peker på sammenhengen mellom pasientbehandling/feilhandlinger og psykososiale/organisatoriske risikofaktorer. Det er nødvendig med mer oppmerksomhet på disse sammenhengene. NSF mener særlig arbeidsmiljøfaktorene som nå foreslås regulert – stor arbeidsmengde og tidspress, ubalanse krav/kontroll, rollekonflikt og rolleklarhet, høye emosjonell krav, vold og trusler og manglende støtte fra kollegaer/leder – er av avgjørende betydning, men sjelden blir risikovurdert. Et fullt forsvarlig arbeidsmiljø består av både en enkeltvis og samlet vurdering av arbeidsmiljøfaktorene som påvirker helsa. Arbeidstilsynet peker i høringsnotatet på betydningen av *samspillet mellom ulike faktorer*, eksempelvis at stor arbeidsmengde og tidspress kombinert med høye emosjonelle krav, uklare og motstridende krav og arbeidsrelatert vold, har større negativ effekt enn hver enkelt risikofaktor for seg. NSF foreslår at begrepet «akkumulert belastning» tas inn i forskriftens § 1A-3.

Høringsforslaget nevner eksplisitt at arbeidstaker skal beskyttes mot uheldige belastninger som følge av emosjonelle krav i arbeid med mennesker. NSF støtter dette, men savner en problematisering av dilemmaer som oppstår når rettigheter kommer på kollisjonskurs. Pasientrettigheter settes opp mot arbeidstakerrettigheter, og sammen med lovbaserte plikter som følger yrkesrollen og autorisasjonen, som helsepersonellovens krav til omsorgsfull og forsvarlig helsehjelp, er det vår erfaring at arbeidstakers rettigheter ofte må vike. Sykepleiere og andre helsearbeidere strekker seg langt for pasientene og opplever ofte samvittighetsstress. Dette er også en utfordring for ledere som er ansvarlige for ivaretagelse av både ansattes og pasientenes rettigheter. En særlig utfordring er vold og trusler, der pasientens krav til innsyn i journal og taushetsplikt begrenser mulighetene til å iverksette tiltak for å beskytte arbeidstakerne. I dag forvaltes regelverket av ulike departementer mens to ulike tilsyn følger opp henholdsvis pasientrettighetene og ansatterettighetene. NSF ber om at Arbeidstilsynet i det videre arbeidet følger opp dette.

Øvrige kommentarer til de enkelte forslagene:

- I forslag til endringer i arbeidsmiljølovens § 4-3 foreslås det at tredje og fjerde ledd videreføres, slik at 3) Arbeidstaker skal ikke utsettes for trakassering (...), mens 4) står som «Arbeidstaker skal, *så langt det er mulig*, beskyttes mot vold og trusler.» På side 31 i høringsnotatet står det at «faktorene [trakassering, vold og trusler] skal unngås i sin helhet». Dette tilsier at «så langt det er mulig» tas ut i fjerde ledd.
- I forslag til forskrift om utførelse av arbeid, § 3A-7 Oppfølging av arbeidstakere som har blitt utsatt for vold eller trusler, foreslår NSF at det tas inn at oppfølgingen av voldshendelser også omfatter å melde yrkesskade.

¹ Fafo-rapport 2023:28. <https://www.fafo.no/zoo-publikasjoner/fafo-rapporter/hoyde-for-fravaer>

Vennlig hilsen

Lill Sverresdatter Larsen
Forbundsleder

Kari Tangen
Forhandlingssjef

Kopi: Unio

NORSK SYKEPLEIERFORBUND

Tollbugt. 22
Postboks 456
0104 Oslo

Telefon: 994 02 409
Telefaks: 22 04 32 40
E-post: post@nsf.no

www.nsf.no
Bankgiro: 1600 49 66698
Org.nr: NO 960 893 506
MVA

Faktura adresse: sykepleierforbundet@invoicedrop.com

Godkjent av forbundsleder, 11.12.2024